

بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان اهوازی

حاجیه رجبی فرجاد^۱، فریا شایگان^۲

از صفحه ۴۷ تا ۷۵

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۲/۱۹

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۳/۱۸

چکیده

وجود امنیت یکی از نیازهای ضروری تداوم و بقای یک جامعه و زندگی توأم با آرامش مردم آن است. علاوه بر ایجاد امنیت عینی و ظاهری، ایجاد و افزایش احساس امنیت مردم هم مهم است این پژوهش با هدف بررسی عوامل افزایش دهنده احساس امنیت شهروندان اهوازی و وظیفه سازمان‌های مختلف در این مورد انجام شد.

روش: برای انجام این تحقیق از روش ترکیبی استفاده شد که شامل روش پیمایشی (برای سنجش نگرش شهروندان) و روش کیفی (برای مصاحبه با مسئولین استان) بود. جامعه آماری مورد مطالعه، خانوارهای ساکن شهر اهواز بود که طبق سرشماری تعداد ۲۹۲۳۶۸ خانوار بود و با فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۴ نفر شد که برای اطمینان از تکمیل کامل پرسشنامه، ۴۰۰ خانوار که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند (از شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز اهواز و از همه اقوام این شهر در نمونه قرار گرفتند) پرسشنامه را تکمیل کردند. حجم نمونه در جامعه مورد مطالعه ۸ نفر از مسئولین طراز اول و اساتید دانشگاه شهید چمران بودند که به شیوه نمونه‌گیری غیراحتمالی هدفمند انتخاب شدند. ابزار سنجش در بخش پیمایشی پرسش‌نامه محقق ساخته و در کیفی مصاحبه بود. سنجش روایی ابزار تحقیق اعتبار صوری و پایایی از طریق آلفای کرونباخ بود که ۰/۷۷ شد.

نتایج: تحقیق نشان داد که مسئولین ۱۷ عامل مؤثر بر کاهش احساس امنیت در این استان را نام بردند از جمله، نبود اشتغال و بیکاری، مشکلات پس از جنگ، استفاده شرکت‌های صنعتی بزرگ از نیروهای غیر بومی، رسانه‌ها و فرهنگ مردم، وجود سلاح در دست مردم، وجود قومیت‌های مختلف و مردم هم عوامل امنیت ساز در استان را شامل فعالیت نیروهای بسیج و وجود ایستگاه‌های بازرسی‌های متعدد در سطح شهر، نگهبان محله، اقدامات شهرداری در دادن امکانات به مردم و برخورد قاطع دادگستری با مجرمین می‌دانستند.

کلید واژه‌ها: احساس امنیت، امنیت جانی، امنیت مالی، امنیت حیثیتی، اهواز، بسیج، پلیس.

۱. دانشیار گروه مدیریت منابع انسانی دانشگاه علوم نظامی امین و عضو پیوسته انجمن پژوهش‌های نظامی ایران. نویسنده

مسئول. hajieh_rajabi@yahoo.com

۲. استاد گروه علوم اجتماعی دانشگاه علوم نظامی امین و عضو پیوسته انجمن پژوهش‌های نظامی ایران. shayegan_fa@yahoo.com

بیان مسئله

وجود امنیت یکی از نیازهای ضروری تداوم و بقای یک جامعه و زندگی توأم با آرامش است. اگر امنیت جامعه‌ای به خطر افتد، تأثیر خود را بر تمام ابعاد زندگی افراد جامعه می‌گذارد؛ بنابراین یکی از وظایف مهم دولت‌ها تأمین این نیاز مهم اجتماعی است. علاوه بر ایجاد امنیت عینی و ظاهری، ایجاد و افزایش احساس امنیت مردم هم مهم است و چه بسا این بخش از امنیت بیشتر از سایر ابعاد آن بر زندگی مردم تأثیر داشته باشد؛ زیرا احساس افراد از امنیت یا ناامنی در لحظه‌های زندگی همراه آنهاست و زندگی اجتماعی و خصوصی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به راحتی این احساس را به دیگران و به ویژه سایر اعضای خانواده منتقل کرده و به افزایش احساس ناامنی در جامعه دامن می‌زند. براین اساس ایجاد احساس امنیت اجتماعی هم بسیار مهم است. عوامل متعددی بر ایجاد یا کاهش ناامنی تأثیر دارد، برخی معتقدند که احساس ناامنی در جوامع مستقل توسط شبکه‌های مخالفین با حمایت دولت‌های مخالف و دشمن و از طریق رسانه‌های نوشتاری، تصویری و فضای مجازی آنها ایجاد و گسترش می‌یابد. در این دیدگاه مهمترین ابزار تضعیف احساس امنیت اجتماعی، شایعه و به موازات آن ترور شخصیت است (ابهری، ۱۳۹۰: ۸۷). نیاز به احساس امنیت (احساس ایمنی) از نیازهای اساسی آدمی است، و در سلسله مراتب نیازهای آدمی بالاخص، پس از نیازهای فیزیولوژیکی (نیاز به آب و هوا و...) قرار می‌گیرد. با برآورده شدن این نیاز است که نیازهای بالاتر و متعالی‌تر (نیاز به خلاقیت، خودیابی و...) مجال ظهور می‌یابند و بالعکس یا با خطر افتادن این نیاز (احساس امنیت) و عدم تحقق آن، رشد و تحول شخصیت، و نیل به کمال انسانی برای او میسر نخواهد شد. (خوش‌فر، ۱۳۸۰: ۱۵۱). احساس امنیت به عنوان موضوعی قلمداد می‌شود که در فضای اجتماعی جامعه با منطق خاصی تولید، حفظ و بازتولید می‌شود؛ بر این مبنا برای خود استقلال موضوعیت پیدا می‌کند. در شرایط امروز احساس امنیت به اندازه امنیت در کانون توجه نظریه‌ها قرار گرفته است در واقع احساس امنیت را می‌توان در سطح فردی (در حوزه روان‌شناسی) و در سطح جمعی (در حوزه جامعه‌شناسی) مورد تعمق قرار داد. در سطح فردی احساس امنیت ناشی از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامونی است و افراد به صورت گوناگون آن را تجربه می‌کنند؛ یعنی اعتماد،

آرامش و رهایی از اضطراب و ترس در رابطه با برآورده شدن نیازهای خود در حال و آینده است؛ بنابراین امنیت اولاً یک احساس است؛ ثانیاً این احساس مربوط به رفع نیازهای خود در آینده است. در سطح اجتماعی احساس امنیت در واقع یک تولید اجتماعی است، یعنی همه نهادهای اجتماعی در شکل‌گیری آن نقش ایفا می‌کنند. (بیات ۱۳۸۸: ۱۴). احساس امنیت با بسیاری از عناصر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه ارتباط دارد. گاهی اوقات ساختارهای اجتماعی و انتظامی جامعه و شاخص‌های لازم امنیت بالایی را در جامعه نشان می‌دهند اما برداشت افراد از فضای اجتماعی یا اطلاعات آنان در مورد دیگران، آنان را در مخصصه روانی احساس ناامنی قرار می‌دهد. برخی از افراد جامعه نیز به خاطر تأمین منافع مورد نظر خویش با پذیرش ریسک‌های گوناگون ناخواسته خود را در معرض احساس ناامنی قرار می‌دهند که این شرایط خود ساخته با فضای کلان و ساختارهای اقتصادی و اجتماعی جامعه فاصله دارد و بالعکس گاهی اوقات برخی افراد در فضایی کاملاً ناامن زندگی می‌کنند اما هیچ‌گونه احساس ناامنی نمی‌نمایند. در سطح کلان، ساختار کلی جامعه و ایمن بودن آن از جنگ، قحطی، خشکسالی، زلزله، سیل و سقوط ساختار سیاسی حکومت از عمده منابعی است که احساس امنیت در افراد را شکل می‌دهند. روابط میان نهادهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه، چالش‌های بین گروه‌ها و جناح‌های مختلف، کارکرد نیروهای انتظامی، ارتش، قوه قضائیه، نظام پولی، نظام‌مندی شغلی، تعاملات جناح‌های سیاسی، بهره‌وری اقتصادی و بسیاری دیگر از پارامترهای دیگر در سطح میانی، احساس امنیت در گروه‌های جامعه را شکل می‌دهند. در سطح خرد روابط بین افراد جامعه در حوزه کار، تحصیل، اقوام و خویشاوندان، همسایگان، همکاران و نیز تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم روزانه افراد از پدیده‌های مختلف از جمله سرقت، ضرب و شتم، قتل و غیره و برخورداری‌های اقتصادی - اجتماعی افراد، احساس امنیت اجتماعی را شکل می‌دهد. بنابراین احساس امنیت فرآیندی روانی و اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه براساس نیازها، علایق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و یا ازین بردن آن سهم اساسی دارند. بنابراین در این پژوهش به بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان پرداخته و به سوالات زیر پاسخ داده می‌شود:

Archive of SID

- سؤال اول: از نظر شهروندان اهوازی چه عواملی بر احساس امنیت مردم اهواز تأثیر دارد؟
- سؤال دوم: سازمان‌های مختلف چگونه می‌توانند موجب افزایش احساس امنیت مردم اهواز شوند؟
- سؤال سوم: از نظر مسئولین چه عواملی بر احساس امنیت مردم اهواز تأثیر دارد؟
- سؤال چهارم: مهمترین راهکارها برای افزایش احساس امنیت مردم اهواز کدامند؟

امنیت و احساس امنیت

امنیت^۱ در فرهنگ فارسی به معنای آزادی، آرامش، فقدان ترس و عدم هجوم دیگران آمده است (معین، ۱۳۶۳: ۳۵۲). در فرهنگ علوم رفتاری نیز دو معنا از این واژه رایج شده است، یک حالتی که در آن ارضای احتیاجات و خواسته‌های شخصی انجام می‌شود و دوم احساس ارزش شخصی، اطمینان خاطر، اعتماد به نفس و پذیرشی که در نهایت از سوی طبقه‌های اجتماعی نسبت به فرد، اعمال می‌شود (مازلو^۲، ۱۹۵۲: ۲۶۸). معنای روشن امنیت حفظ مردم یک کشور و سرزمین در مقابل حمله فیزیکی است و به مفهوم "دفاع" به کار رفته و در معنایی وسیع‌تر بر حفظ منافع حیاتی، سیاسی و اقتصادی و فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های اساسی و حیاتی یک دولت اطلاق می‌شود (عبدالله خانی، ۱۳۸۳: ۱۳۵). احساس امنیت^۳، احساس امنیت از نیازها و خواسته‌های به حق جامعه بشری به حساب می‌آید؛ زیرا در سایه امنیت شکوفایی استعداد، خلاقیت‌ها و رشد و بالندگی تمدن‌ها محقق می‌شود و در فقدان آن تمدن‌ها به زوال می‌گرایند. احساس امنیت حالتی است که آحاد جامعه هراس و بیمی نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع خود نداشته و به هیچ وجه حقوق آنان به مخاطره نیفتد (دلاور، ۱۳۸۴: ۱۲). مقام معظم رهبری حضرت آیه‌الله العظمی خامنه‌ای در این خصوص می‌فرمایند: با قوانین لازم و تأمین امنیت قضایی در کشور، بساط تجاوز و تعدی به حقوق مظلومان و دست‌اندازی به حیطة مشروع زندگی مردم جمع شود. همه کس احساس کند که در برابر ظلم و تعدی می‌تواند به ملجأ مطمئن پناه برد و همه کس بداند که با کار و تلاش خود خواهد توانست زندگی مطلوبی فراهم آورد (۱۳۶۸/۴/۲۳). امنیت مالی به احساس ثابت فرد برای داشتن و حفظ توانایی مالی در مقابل پیشامدهای ناگواری چون دزدی،

1. Security
2. Maslow
3. Secure Feeling

کلاهبرداری و... است. پیوتروسکا^۱ (۲۰۱۷) امنیت مالی را به عنوان توانایی برای دستیابی به درآمد لازم برای تامین نیازهای خانوار در سطح مناسب و ایجاد ذخایر مالی مناسب تا در صورت بروز حوادث نامطلوب (بیماری، از دست رفتن شغل، شکست خانواده) در اختیار داشته باشد. امنیت جانی، احساس فرد برای حفاظت از سلامت و زندگی اش در مقابل تهدیدات بیرونی است که وجود و کیفیت سلامتی اش را به خطر می اندازد (چلبی، ۱۳۸۳: ۳۲). امنیت حیثیتی: احساس فرد برای حفظ آبروی خود و خانواده اش در مقابل تهدیدات بیرونی است.

عوامل مؤثر بر احساس امنیت

اعتماد و احساس امنیت: گیدنز اعتماد در دنیای جدید را در قالب اعتماد در نظام های انتزاعی می آورد. به نظر او دو نوع قابلیت اعتماد وجود دارد: یک نوع قابلیت اعتمادی که در بین افرادی که آشنایی کامل با هم دارند صورت می گیرد که مبنای آن شناخت دقیق و آشنایی طولانی است و افراد صلاحیت لازم برای قابلیت اعتماد را به صورت تجربی به یکدیگر اثبات کرده اند و نوع دوم قابلیت اعتمادی است که در بین افرادی صورت می گیرد که نسبت به هم به صورت تجربی شناخت کامل ندارند و به اصطلاح نسبت به هم غریبه هستند ولی افراد تحت تأثیر نظام های تخصصی و کارشناسی مجبورند به دیگران اعتماد کنند. منظور گیدنز از نظام های نمادین، نمادهای کارشناسی چون پزشک، پلیس، معلم، تعمیرکار، تزیقاتی و... می باشد که ما به واسطه قواعد تخصصی باید به آنها اعتماد داشته باشیم و این اجبار ناشی از بی اطلاعی افراد از تخصص و کارشناسی نظام های تخصصی است. پس اعتماد بیشتر به خاطر پذیرش ضمنی شرایطی است که در آن راه های دیگر تقریباً بسته اند (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۰۸). دین و احساس امنیت: دین نظامی فکری است که افراد جامعه را به وسیله آن به خودشان باز می نمایند و روابط مبهم و در ضمن صمیمانه شان را با جامعه، ازین طریق بیان می کنند. به نظر دورکیم دین چیزی جز نیروی جمعی جامعه بر افراد نیست. دین نه یک توهم است و نه یک چیز اساساً ساختگی. (همیلتون، ۱۳۷۷: ۱۹۸). هویت اجتماعی و احساس امنیت: مطالعات جدید امنیتی پس از شرایط جنگ های اول و دوم جهانی که نوع نگاه سخت افزاری به امنیت بر استراتژی های امنیتی جهان استیلا یافته

Archive of SID

بود، روزنه جدیدی را باز کردند که در آن عطف توجه به "هویت اجتماعی" در تعریف امنیت جایگاه ویژه‌ای باز کرد. از منظر این مطالعات "امنیت اجتماعی شده" ناظر بر زمینه‌ها و بسترهای اجتماعی و فرهنگی یک جامعه در تدوین استراتژی‌های امنیتی کشورها به عنوان مفهوم مرکزی نظریه‌های جدید قرار گرفت (بیات، ۱۳۸۸: ۱۳۶). ال ویور امنیت را با تکیه بر هویت اقوام و گروه‌های اجتماعی توضیح می‌دهد، از نظر او اگر در یک جامعه اقوام و گروه‌های اجتماعی نسبت به هویت خویش احساس خطر و تهدید کنند، مشکل امنیتی پیش آمده است. ویور امنیت را در دو بعد سخت افزاری و نرم افزاری توضیح داده و اعتقاد دارد که اگر بخش سخت افزاری جامعه دچار خطر شود برعهده امنیت ملی است که آن را رفع نماید و اما زمانی که بخش نرم افزاری (هویت اجتماعی) با تهدید و خطر مواجه شود امنیت اجتماعی با ایجاد حریم برای جامعه از هویت آنان پاسداری می‌نماید (بیات، ۱۳۸۸: ۱۳۷). قانون و احساس امنیت: زندگی مسالمت آمیز افراد در یک جامعه، تنها در صورت رعایت قواعد مشترک ممکن می‌گردد. اما این قواعد مشترک باید واجد ویژگی‌هایی باشند که بتوانند به این هدف برسند. قانون و قوانین مناسب، بستر شکل‌گیری ساختاری اجتماعی است که می‌تواند، تأمین‌کننده امنیت اجتماعی در هر جامعه‌ای باشد. قانون باید انعکاس مناسبات و روابط اجتماعی در هر جامعه باشد و برای تنظیم روابط اجتماعی همان جامعه مورد استفاده قرار گیرد (افشار، ۱۳۸۸: ۳). وجود قوانین مناسب، عام، قابل اجرا و متناسب با نیازهای اجتماعی جامعه و منطبق با خواست‌های عمومی مردم موجب افزایش احساس امنیت در جامعه می‌شود زیرا افراد احساس می‌کنند که اگر مشکلی برای آنها پیش آمد، به صورت قانونی می‌توانند از حق خود دفاع کنند. قوانینی که مغایر با روح عمومی حاکم بر جامعه باشند توانایی تنظیم رفتار متقابل افراد در عرصه اجتماع را ندارند، چون مردم به آن به دیده مشروعیت و اعتبار نمی‌نگرند. پلیس و افزایش احساس امنیت: یکی از وظایف مهم دولت‌ها در دنیای مدرن که قابل واگذاری به هیچ نهاد و سازمانی هم نیست، تأمین امنیت است. شاید بتوان در حوزه اقتصاد برخی کارکردها را به بخش‌های خصوصی واگذار کرد، اما امنیت از جمله مسائلی است که همچنان در حوزه وظایف دولت تعریف می‌شود. خود دولت نیز از نهادها و سازمان‌های متعددی تشکیل شده است که هر کدام جنبه‌ای از تأمین

امنیت را برعهده دارند. برای نمونه حوزه کاری نیروهای ارتش و سپاه بیشتر تأمین امنیت ملی است. اما نهادهایی چون وزارت کشور و پلیس که در ذیل این وزارتخانه عمدتاً اعمال وظیفه می‌کند حوزه کاریشان به طور خاص امنیت داخلی قرار می‌گیرد. امنیت داخلی نیز شامل امنیت اجتماعی و عمومی می‌شود. از یک دیدگاه تأمین امنیت اجتماعی برای یک جامعه همانطور با استناد به اصل بیست و دوم و مهمتر از آن اصل سوم قانون اساسی متوجه حاکمیت در مفهوم کلی آن است. حوزه تأمین امنیت اجتماعی به مفهوم ایجابی آن جز وظایف پلیس نیست. طبق قانون نیروی انتظامی ج.ا. ایران مصوب ۱۳۶۹، نیروی انتظامی ج.ا. ایران سازمانی است مسلح که در تابعیت فرماندهی کل قوا و وابسته به وزارت کشور است. براساس ماده ۳ همین قانون هدف از تشکیل نیروی انتظامی ج.ا. ایران، استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی، فردی و نگرهبانی و پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی در چارچوب این قانون و در قلمرو کشور ج.ا. ایران است. طبق ماده ۴ همین قانون مأموریت و وظایف نیروی انتظامی ج.ا. ایران عبارت است از: ۱- استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی؛ ۲- مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه خرابکاری، تروریسم، شورش و حرکت‌هایی که مخل امنیت کشور باشد با همکاری وزارت اطلاعات؛ ۳- تأمین امنیت برای برگزاری اجتماعات، تشکل‌ها، راهپیمایی‌ها و فعالیت‌های قانونی مجاز و ممانعت و جلوگیری از هرگونه تشکل، راهپیمایی و اجتماع غیر مجاز و مقابله با اغتشاش، بی‌نظمی و فعالیت‌های غیر مجاز (جهانگیر، ۱۳۸۰: ۱۹۹). ولی وجه سلبی امنیت به عهده پلیس است؛ یعنی فلسفه وجودی نیروی انتظامی یا پلیس برخورد با هرگونه ناامنی است که ممکن است به دلایل مختلف در جامعه ایجاد شود. از آنجا که بخش مهمی از احساس امنیت به عملکرد پلیس در خصوص مقابله با جرایم برمی‌گردد، می‌توان وظایفی هم برای پلیس در این زمینه در نظر گرفت. در مورد نحوه و شیوه تأمین امنیت جامعه و به تبع آن افزایش احساس امنیت، می‌توان دو رویکرد در پیش گرفت. یکی رویکرد سخت‌افزاری، اقتدارگرا و از بالا که پلیس از قدرت نظامی خود استفاده می‌کند، شیوه دیگر اعمال وظیفه و اجرای نقش پلیس در تأمین امنیت شیوه نرم‌افزارانه، جامعه‌محور، تعامل‌محور و با استفاده از مشارکت مردم است. خوشبختانه این رویکرد چند سالی است که در دستور کار پلیس قرار گرفته و در قالب آن اقدامات متعدد و

Archive of SID

متفاوتی صورت گرفته است. رسانه و احساس امنیت: در عصر حاضر که تنوع و قدرت رسانه یکی از بارزترین مشخصه‌های آن است، سخن از تأثیر رسانه‌ها بر احساس امنیت ناشناخته یا دشوار نیست. از دیدگاه پست مدرنی، رسانه توان تولید امنیت را نداشته و تنها امکان و قابلیت "احساس امنیت" را به عنوان اولویتی نرم‌افزاری دارا می‌باشند. احساس امنیت، رویکردی روانی ناظر بر امنیت گفتمانی است که خود مولد امنیت در گستره اجتماع به شمار می‌آید. پایه‌های نظری این تئوری‌ها حاکی از آن است که مفهوم احساس امنیت از جنس اندیشه بوده و بنابراین هیچ نسبتی با اجبار و اکراه نمی‌بندد و تنها نهادهای واسط و در رأس آن رسانه‌های گروهی هستند که با اتکا به ارتباط خاص خود با مخاطبین توان ایجاد حوضچه‌های آرامش را جهت انتقال احساس امنیت دارا باشند (عرفانی نظری، ۱۳۸۹: ۱۴۹). فرهنگ و احساس امنیت: فرهنگ عبارتست از مجموع عناصر عینیتافته میراث مشترک اجتماعی نسل‌های متوالی گروه‌های انسانی، که به سبب ماهیت عینی قابلیت انتقال و انتشار را در زمان و در مکان دارد. به عبارت دیگر، فرهنگ شامل الگوهای رفتاری عینی و ذهنی است که از عناصر میراث اجتماعی به شمار می‌آیند. زیرا همه آنها تولید تاریخی نسل‌های پی‌درپی انسان‌هاست. انسان نه تنها سازنده فرهنگ است بلکه خودش نیز تا حدود زیادی محصول فرهنگی است که می‌سازد. یک شخص می‌تواند تا مدتی خودش را از نفوذ جامعه دور نگهدارد اما نمی‌تواند از نفوذ و تأثیر فرهنگ دور بماند. محیط فرهنگی جامعه احتمالاً عمیق‌ترین، پدیده‌ترین و بلندمدت‌ترین تأثیر را بر رفتار اجتماعی اکثریت اعضای جامعه می‌گذارد. انسان حتی در تنهایی و دور از خلائق با الگوهای رفتاری بیرونی و درونی فرهنگی که در آن بزرگ شده است فکر می‌کند و عمل می‌کند. نهادهای فرهنگی شخصیت اجتماعی او را قالب ریخته‌اند و از او آن نوع انسانی که هست ساخته‌اند (نیک‌گهر، ۱۳۶۹: ۲۶۱-۲۶۴). آموزش و پرورش و احساس امنیت: آموزش در مدرسه یک فرآیند رسمی است یک برنامه معین از دروسی که باید فراگرفته شوند وجود دارد. با وجود این مدارس از جنبه‌های ظریف‌تری عوامل اجتماعی شدن نیز هستند. در کنار برنامه آموزشی رسمی چیزی که بعضی جامعه‌شناسان آن را برنامه آموزشی پنهان نامیده‌اند وجود دارد که یادگیری کودکان را مشروط می‌کند. در اغلب جوامع امروزی هم نهادهای آموزش و پرورش، ابزارهای مهم تحقق اهداف

و مقاصد اجتماعی به شمار می‌روند و انتظار می‌رود آموزش و پرورش سنت‌هایی مثل اطاعت از قانون و مقررات، احترام به ارزش‌های جامعه و رعایت نظم و انضباط اجتماعی را در کودکان تحکیم و موجب رشد و توسعه جامعه را فراهم نماید. مدارس با کارکردهایی چون انتقال فرهنگ به نسل‌های بعدی، نظارت اجتماعی و با القای ارزش‌های وفاداری به نهادهای اجتماعی و ارزش‌های پذیرفته‌شده جامعه به کنترل اجتماعی می‌پردازند (علاقه‌بند، ۱۳۷۲: ۶۷). کارکرد دیگر آموزش و پرورش نظارت اجتماعی است. مدارس با القای ارزش‌های وفاداری به نهادهای اجتماعی و ارزش‌های پذیرفته‌شده جامعه به کنترل اجتماعی می‌پردازند (علاقه‌بند، ۱۳۷۱: ۷۰). وفاق اجتماعی و احساس امنیت: وفاق یا اجماع جمعی بر سر وجود یا نبود امنیت تأثیر به‌سزایی بر احساس امنیت دارد. احساس امنیت نیاز به اشتراک فکری اعضای جامعه دارد. وقتی که عده زیادی از اعضای یک جامعه مثل هم فکر می‌کنند و مثل هم احساس می‌کنند، می‌توان گفت که آنها «ذهن اجتماعی» دارند. این شیوه اشتراک اعضای جامعه یا گروه اجتماعی در الگوهای ذهنی «وفاق» یا «اجماع» نامیده می‌شود، و مخصوصاً وقتی که موضوع توافق آگاهانه بر سر تصمیمات، ارزش‌ها و احساسات باشد. این که اشخاص ایده‌ها و ارزش‌های مشترک داشته باشند برای کارکردگروه یا جامعه بسیار مهم است. تجانس فکری داشتن زمینه را برای همکاری در جامعه مساعد می‌کند (نیک‌گهر، ۱۳۶۹: ۱۷۷). احساس امنیت در سه بعد امنیت مالی، جانی و حیثیتی سنجیده می‌شود.

باباخانی (۱۳۸۸) تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت با تأکید بر نقش پلیس» به صورت پیمایشی انجام داده است. نتایج این تحقیق که از ۳۱۹ نفر از ساکنان بالای ۱۶ سال شهر تهران جمع‌آوری شده است، نشان می‌دهد که امنیت در بعد جانی (۹۴.۲۸٪) و بعد مالی (۳۹.۴۵٪) پایین است و دو عامل احساس آنومی و سرمایه اجتماعی تأثیرگذارترین عوامل بر احساس امنیت هستند. همچنین بین نگرش به پلیس و احساس امنیت تأثیر غیرمستقیم وجود دارد و از طریق همبستگی با احساس آنومی می‌تواند نقشی بسیار مؤثری در ارتقای امنیت شهروندان ایفا نماید.

ترکان و زارع شاه‌آبادی (۱۳۹۰) تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر یزد» انجام داده است که نتایج تحقیق

Archive of SID

حاکی از آن است که این احساس امنیت با متغیرهای زمینه‌ای جنس، تحصیلات، شغل، درآمد رابطه معناداری وجود دارد. هم چنین ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای اساسی تحقیق نشان داد که بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی، احساس نظارت نهادی، اعتماد بین شخصی، هنجار اجتماعی و سرمایه اجتماعی رابطه مستقیم و معنادار، و بین متغیر احساس آنومی و احساس امنیت رابطه معکوس و معنی داری وجود دارد. تحلیل رگرسیون چندگانه نیز نشان داد که به ترتیب متغیرهای جنسیت و اعتماد بین شخصی در مجموع ۲۶ درصد از واریانس متغیر وابسته (احساس امنیت) را تبیین می‌کنند.

قاسمی و حسینی نثار (۱۳۹۱) تحقیق با عنوان «بررسی احساس امنیت و عوامل مؤثر بر آن در کشور» را در مرکز ۷ استان کشور انجام داده است. در این تحقیق که در شهرهای تهران، اهواز، اصفهان، تبریز، گرگان، سنندج و بیرجند و بین ۲۰۰۰ نفر انجام شده است نشان می‌دهد که ۵۸٪ افراد احساس امنیت کمی دارند و سه متغیر اعتماد، ارزیابی از وقوع جرایم در جامعه و هزینه ماهانه خانوار با احساس امنیت ارتباط معناداری دارند. ابعاد شش گانه احساس امنیت به ترتیب از بیشترین احساس امنیت به کمترین عبارت است از: امنیت دفاعی، امنیت انتظامی، امنیت شغلی، امنیت جانی، امنیت مالی و اخلاقی. محقق پیشنهاد داده است که با پیاده سازی برنامه‌های پلیسی با محوریت جامعه و مشارکت مردم می‌توان نقش عمده‌ای در افزایش احساس امنیت شهروندان داشت.

کمانگر و همکاران (۱۳۹۱) تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهرهای مرزی مطالعه موردی: شهر سرخس» انجام داده است که نتایج تحقیق حاکی از آن است که میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر مرزی سرخس (بر اساس میانگین‌ها) در طیف نسبتاً مطلوبی قرار دارد. همچنین بین احساس امنیت اجتماعی و جنسیت، فضای فیزیکی - اجتماعی شهر و عملکرد نیروی انتظامی رابطه معناداری وجود دارد در این بین احساس امنیت اجتماعی و متغیر سن و بومی و غیر بومی بودن رابطه آماری مشاهده نشد. در نهایت راه کارهای مناسب برای ارتقای امنیت اجتماعی در شهر مرزی سرخس ارائه شده است.

بهیان و فیروزآبادی (۱۳۹۲) تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر احساس

امنیت اجتماعی در شهرها (مطالعه موردی: شهر کرمان) انجام داده است که نتایج تحقیق حاکی از آن است که در بین شهروندان شهر کرمان، بین متغیرهای فضای فیزیکی شهر ($r=0/471$)، فضای اجتماعی شهر ($r=0/419$)، مشاهده تلویزیون داخلی ($r=0/572$)، گوش کردن به رادیو داخلی ($r=0/443$)، استفاده از اینترنت ($r=0/332$)، پایگاه اقتصادی - اجتماعی ($r=0/613$)، سن ($f=9/15$) و جنس زن ($t=4/19$) و جنس مرد ($t=4/26$)، با میزان احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد ولی بین وضعیت بومی یا غیربومی بودن شهروندان و احساس امنیت رابطه معناداری مشاهده نشده است.

هزارجریبی و همکاران (۱۳۹۳) تحقیقی تحت عنوان «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل موثر بر آن (مطالعه موردی شهر تهران)» انجام داده است که نتایج تحقیق حاکی از آن است که وجود رابطه بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی با احساس امنیت اجتماعی با ضریب همبستگی تایید گردید. همچنین وجود رابطه بین اعتماد اجتماعی و گرایش به مشارکت در تامین امنیت با ضریب همبستگی $0/311$ تایید گردید. با توجه به نتایج به دست آمده بیشتر شهروندان میزان احساس امنیت اجتماعی خود را متوسط و پایین دانسته‌اند و از میان چهار شاخص در نظر گرفته شده برای احساس امنیت اجتماعی (جانی، مالی، فکری و جمعی) امنیت مالی و جانی، میانگینی به مراتب بیشتر از امنیت فکری و جمعی را دارا می‌باشند. مقدار در رابطه رگرسیونی $0/293$ به دست آمد که نشان‌دهنده این است که متغیرهای وارد شده در مدل، فقط 3.29 درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند و بیشترین میزان تاثیر بر متغیر احساس امنیت اجتماعی را نیز پایگاه اجتماعی - اقتصادی و اعتماد اجتماعی دارا می‌باشند.

خادمی و مالکی (۱۳۹۳) تحقیقی تحت عنوان «عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان (مطالعه موردی، شهر ارومیه)» انجام داده است که نتایج تحقیق حاکی از آن است احساس امنیت شهروندان در حد متوسط به پایین بوده است. متغیرهای مورد سنجش ۱- اعتماد اجتماعی ۲- عملکرد پلیس ۳- قومیت ۴- منشاء اجتماعی بوده است. که در این میان احساس امنیت بومی‌ها بیش از غیر بومی‌ها بوده است. و در تحلیل رگرسیونی گام به گام، عملکرد پلیس علاوه بر احساس امنیت، بیشترین تاثیر را بر اعتماد اجتماعی داشته و با بیشتر شدن اعتماد احساس امنیت نیز

بیشتر می شد.

لطیفی و امیری (۱۳۹۴) تحقیقی تحت عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی و اولویت بندی آن بر اساس روش تکنیک (تاپسیس فازی) مطالعه موردی دانشجویان شهر تهران» انجام داده است که نتایج تحقیق حاکی از آن است که معیار حضور به موقع و سریع فوریت‌های پلیسی ۱۱۰ رتبه نخست را در بین سایر عوامل به خود اختصاص داده است. معیار کاهش میزان رشوه و پارتی بازی در بین کارکنان نیروی انتظامی رتبه دوم را به خود اختصاص داده است، در رتبه سوم و چهارم، معیار تقویت فرهنگ عمومی، برخورد مناسب با بی‌هنجاری‌های اجتماعی، ایجاد جایگاه شغلی مناسب برای زنان و برخورد با نزاع‌های خیابانی و اراذل و اوباش قرار گرفته است.

رجبی فرجاد (۱۳۹۵) تحقیقی با عنوان «رتبه بندی اهمیت مؤلفه‌های سبک زندگی در احساس امنیت شهروندان» انجام داده است که نتایج تحقیق حاکی از آن است که مؤلفه معنوی با شاخص نزدیکی نسبی (۰/۵۱) بالاترین رتبه را در احساس امنیت شهروندان دارا می‌باشد. همچنین به ترتیب اولویت مؤلفه سلامت اجتماعی، پیشگیری از حوادث، پیشگیری از بیماریها، سلامت روان شناختی، ورزش و تندرستی، سلامت جسمانی، اجتناب از داروها و مواد مخدر، کنترل وزن و تغذیه رتبه‌های بعدی را دارا می‌باشند. سلامت محیطی با شاخص نزدیکی نسبی (۰/۱۶) پایین‌ترین اولویت را در احساس امنیت شهروندان دارا است. همچنین در میان ابعاد احساس امنیت، بعد امنیت جانی بیشترین وزن را در احساس امنیت شهروندان دارا می‌باشد. سپس به ترتیب معیارهای احساس امنیت نوامیس، اجتماعی و اقتصادی در رتبه‌های بعدی اهمیت قرار می‌گیرند.

روش پژوهش

برای انجام این تحقیق از روش تحقیق ترکیبی کمی (پیمایشی) و کیفی با ابزار مصاحبه استفاده شد. جامعه آماری در روش کمی، خانوارهای ساکن شهر اهواز بود که طبق سرشماری تعداد ۲۹۲۳۶۸ خانوار بود و با فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۴ نفر شد که برای اطمینان از تکمیل کامل پرسشنامه، ۴۰۰ خانوار که به روش نمونه گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند (از شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز اهواز و از همه اقوام این شهر در نمونه قرار گرفتند) پرسشنامه را تکمیل کردند.

حجم نمونه در تحقیق کیفی ۸ نفر از مسئولین طراز اول و اساتید دانشگاه شهید چمران بودند که به شیوه نمونه گیری غیراحتمالی هدفمند انتخاب شدند. ابزار سنجش در بخش پیمایشی پرسش نامه محقق ساخته و برای گردآوری اطلاعات از مسئولین مصاحبه نیمه ساختار یافته بود. اطلاعات مستخرج از مصاحبه با مسئولین به صورت متن ساماندهی شد و در جمع بندی با ذکر فراوانی نظرات در خصوص هر موضوع آورده شد.

در این پژوهش برای سنجش اعتبار صوری مقیاس ها به بعضی از کتب روش تحقیق و نیز تحقیقات پیشین مراجعه و مقیاس ها و ابزارهای اندازه گیری آنها ملاحظه شد و برای سنجش میزان پایایی و قابل تکرار بودن تحقیق علاوه بر نظرات پرسشگران در مورد اصلاح پرسشنامه، با بهره گیری از تکنیک آلفای کرونباخ پایایی برآورد گردید که ضریب محاسبه شده برابر ۰/۷۷ شد.

یافته ها

ابتدا به توصیف ویژگی های پاسخگویان (شهروندان اهوازی) می پردازیم. ۶۱/۵ درصد پاسخگویان (۲۴۶ نفر) مرد و مابقی (۱۵۴ نفر) زن بودند. میانگین سن پاسخگویان ۳۱ سال بود. نتایج تحقیق نشان داد که ۶٪ پاسخگویان که اکثراً بالای ۴۶ سال سن داشتند بی سواد بودند، حدود ۱۰٪ زیر دیپلم و حدود نیمی هم (۴۸/۵٪) دیپلم داشته اند. ۱۲/۵٪ پاسخگویان فوق دیپلم و ۱۶٪ لیسانس داشته اند و در نهایت تعداد فوق لیسانس و بالاتر هم ۷٪ بوده است. میانگین تحصیلی پاسخگویان ۱۲ سال سواد یعنی دیپلم بود.

مشاغل پاسخگویان متنوع و اکثر آنها شغل خود را آزاد ذکر کرده اند که خود طیف وسیعی از مشاغل را در بر می گیرد ولی بهرحال این افراد کارمند دولت نیستند و بیشتر مشاغل در بخش های خصوصی یا خود گردان هستند. کارمند، فرهنگی و نظامی هم که وجه مشترک همه آنها حقوق بگیری از دولت است ۲۶/۳٪ پاسخگویان را شامل می شوند. حدود ۹٪ هم خانه دار هستند، که تمامی زن می باشند و ۱۱٪ هم دانشجو، ۱۵٪ هم خود را بیکار معرفی کرده اند که تعداد نسبتاً زیادی است و یکی از مشکلات استان است.

ردیف	مقوله	زیاد	متوسط	کم
۱	حضور مشهود پلیس در خیابان و معابر	۶۳/۳	۱۹/۸	۱۷/۰
۲	برگزاری مانورهای متعدد امنیتی در سطح شهر	۳۶/۸	۵۷/۵	۵/۸
۳	قاطعیت پلیس در برخورد با سارقین و زورگیران	۶۶/۳	۲۵/۳	۸/۵
۴	برخوردری پلیس از تجهیزات لازم و به روز	۶۷/۰	۱۹/۰	۱۴/۰
۵	تعامل و دوستی پلیس با مردم	۴۲/۰	۴۲/۰	۱۶/۰
۶	وجود دوربین‌های مداربسته در خیابان‌ها فروشگاه‌ها	۴۳/۲	۴۲/۰	۱۴/۸
۷	وجود پلیس نامحسوس در خیابان‌ها	۶۱/۸	۲۲/۵	۱۵/۸
۸	وجود ایست بازرسی‌های متعدد در سطح شهر	۶۴/۳	۲۰/۳	۱۵/۵
۹	وجود نگهبان محله در اماکن مختلف	۴۴/۳	۴۰/۵	۱۵/۵

یکی از عوامل بسیار تأثیرگذار بر احساس امنیت که در نظریات علمی هم مطرح شده و در پاسخ مسئولین هم مورد تأکید قرار گرفت، اقدامات پلیس به عنوان تأمین کننده امنیت اجتماعی و عمومی در جامعه است. اگر مردم معتقد باشند که همیشه پلیس حضور دارد و در صورت نیاز در دسترس است و برخورد قاطع با ناامن کنندگان جامعه دارد، احساس امنیت آنان افزایش می‌یابد، پاسخ مردم به سؤالات تأییدکننده این نکته است به نحوی که ۶۳٪ پاسخگویان حضور مشهود پلیس در خیابان را به میزان زیادی موجب افزایش احساس امنیت مردم دانسته‌اند و ۲۰٪ هم این حضور را در حد متوسط تأثیر گذار داشته‌اند یعنی جمعاً ۸۳/۳٪. پاسخگویان حضور پلیس در خیابان را افزایش دهنده احساس امنیت دانسته‌اند و فقط ۱۷٪ تأثیر آن را کم ذکر کرده‌اند. قاطعیت پلیس در برخورد با سارقین و زورگیران از نظر ۹۱/۵٪ پاسخگویان تأثیر گذار بر احساس امنیت دانسته شده (۶۶/۳٪ تأثیر آن را زیاد و ۲۵/۳٪ در حد متوسط دانسته‌اند) و مجهز بودن پلیس و داشتن امکانات و تجهیزات به روز و کارآمد (اعم از خودرو، موتور سیکلت

و ...) از نظر ۸۶٪ پاسخگویان موجب افزایش احساس امنیت مردم می شود و این احساس را بوجود می آورد که پلیس توانمند و کارآمد است و در مقابله با عوامل ناامن ساز موفق خواهد بود. ۸۴/۵٪ پاسخگویان وجود چنین ایستگاه های بازرسی را افزایش دهنده احساس امنیت مردم ذکر می کردند به نحوی که ۶۴/۳٪ تأثیر آن را زیاد و ۲۰/۳ درصد تأثیر آنرا متوسط دانسته و فقط ۱۵/۵ درصد نقش آنان را کم ذکر کرده اند. البته وجود پلیس نامحسوس در خیابانها که فرصت جرم را از مجرمین بگیرد و فضا را برای آنها ناامن کند هم مورد تأیید بسیاری از پاسخگویان بوده و ۶۲٪ پاسخگویان وجود پلیس های نامحسوس را به میزان زیاد ۲۲/۵٪ در حد متوسط تأثیرگذار بر احساس امنیت ذکر کرده اند. وجود دوربین های مدار بسته که می توان از آنها در شناسایی مجرمین استفاده کرد و فضا را برای مجرمین ناامن می کند و همچنین وجود نگهبان محله برای انجان برخی از وظایف پلیس و مشارکت داده مردم در تأمین امنیت محله خود و نیز تعامل و دوستی مردم با پلیس که در فرهنگ مردم خوزستان بسیار پسندیده و غرور آفرین است هر کدام با بیش از ۸۰٪ تأیید از سوی پاسخگویان، در افزایش احساس امنیت آنان تأثیر زیاد یا متوسط دارد. برگزاری مانورهای متعدد شهری که معمولاً توسط نیروی انتظامی و سپاه یا بسیج صورت می گیرد و به طور رندومی هر از چندگاهی در محله های خاصی حضور فعال همه جانبه دارند از نظر ۳۷٪ پاسخگویان تأثیر زیاد برافزایش احساس امنیت مردم دارد و از نظر ۵۷/۵ درصد پاسخگویان در حد متوسط تأثیر دارد ولی بهر حال فقط ۶٪ تأثیر آن را کم ذکر کرده اند.

سؤال اول: از نظر شهروندان اهوازی چه عواملی بر احساس امنیت مردم اهواز تأثیر دارد؟

جدول ۲- درصد نظر پاسخگویان در مورد تأثیر شرایط اقتصادی استان بر احساس ناامنی آنان

ردیف	مقوله	زیاد	متوسط	کم
۱	حضور نیروهای غیربومی شاغل در شرکتهای صنعتی استان	۵/۹	۲۳/۱	۷۱/۰
۲	اعتماد کم به نیروهای بومی برای مشاغل استان	۹/۷	۲۹/۲	۶۱/۳
۳	عدم تخصص و توانمندی نیروهای بومی برای اشتغال	۱۴/۴	۲۶/۳	۵۹/۳

۳۲/۷	۲۲/۶	۴۴/۷	تفاوت طبقاتی زیاد بین فقیر و غنی	۴
۱۴/۲	۲۲/۵	۶۳/۳	بالا بودن نرخ بیکاری در استان	۵
۹/۰	۱۸/۹	۷۲/۱	بالا بودن میزان فقر در جامعه	۶

از نظر پاسخگویان، از بین شرایط اقتصادی ذکر شده در استان بیشترین میزان تأثیر بر احساس ناامنی مردم، در درجه اول بالا بودن میزان فقر در جامعه است که ۷۲٪ کسانی که معتقد به وجود فقر در این استان بوده اند، آن را به میزان زیادی تأثیرگذار بر ناامنی دانسته اند و بعد از آن بالا بودن نرخ بیکاری با ۶۳/۳٪ تأثیرگذاری زیاد. مابقی شرایط ذکر شده تأثیر کمی بر احساس ناامنی مردم داشته است. دو مورد فوق هم از این بابت می تواند تأثیرگذار باشد که فقر و بیکاری یکی از عوامل افزایش جرایم به ویژه سرقت است که در این استان تعداد آن از نظر پاسخگویان بسیار زیاد است.

جدول ۳: درصد نظر پاسخگویان در مورد تأثیر شرایط اجتماعی بر احساس ناامنی

ردیف	مقوله	زیاد	متوسط	کم
۱	اختلاف اقوام مختلف با یکدیگر	۵۷/۸	۱۷/۹	۲۴/۳
۲	رواج پارتی بازی بر اساس قومیت ها	۵/۹	۸/۹	۸۵/۵
۳	دادن پست های سیاسی به یک قوم خاص	۴۴/۵	۲۳/۴	۳۲/۱
۴	تفاوت طبقاتی زیاد بین فقیر و غنی	۴۴/۷	۲۲/۶	۳۲/۷
۵	افزایش مناطق حاشیه نشین	۵۰/۰	۳۳/۳	۱۶/۷
۶	بالا بودن میزان فقر در جامعه	۷۲/۱	۱۸/۹	۹/۰
۷	رواج اعتیاد در بین جوانان	۳۶/۵	۳۰/۳	۳۳/۲

از نظر پاسخگویان، وجود هر یک از شرایط اجتماعی می تواند به طور مستقیم یا غیر مستقیم موجب افزایش احساس ناامنی در جامعه گردد. اگرچه بیش از نیمی از پاسخگویان منکر اختلاف اقوام با یکدیگر در این استان شدند، لیکن از کسانی که

معتقد به اختلاف اقوام با یکدیگر بوده‌اند، وجود این اختلافها را موجب نگرانی و احساس ناامنی در مردم می‌دانستند و ۵۸٪ این عامل را تأثیر گذار بر احساس ناامنی خود ذکر کرده‌اند. با وجودی که تعداد زیادی رواج پارتی بازی بر اساس قومیت را تأیید کرده‌اند ولی تعداد بسیار کمی (۶٪) آن را موجب افزایش احساس ناامنی در جامعه دانسته‌اند. همچنانکه تعداد زیادی افزایش حاشیه نشینی و بالا بودن فقر در جامعه را تأیید کرده بودند، تعداد زیادی هم این عامل را موجب افزایش احساس ناامنی در جامعه دانسته‌اند. زیرا ذاتاً این دو پدیده اجتماعی موجب افزایش ناهنجاری و جرایم به ویژه سرقت در جامعه می‌شود. ما بقی عوامل تأثیر زیادی بر افزایش احساس ناامنی مردم نداشته است.

جدول ۴: نظر پاسخگویان در مورد تأثیر وجود شرایط فرهنگی خاص بر احساس ناامنی مردم

ردیف	مقوله	زیاد	متوسط	کم
۱	اجبار دختران به ازدواج با پسران فامیل	۴۳٫۰	۳۸٫۰	۱۹٫۰
۲	وجود سلاح در دست مردم	۳۴٫۰	۳۸٫۵	۲۷٫۵
۳	رواج شایعات و بزرگ کردن جرائم و سرقت‌ها توسط خودمردم	۵۷٫۶	۳۵٫۰	۷٫۳
۴	دادن پست‌های سیاسی به یک قوم خاص	۴۴٫۵	۲۳٫۴	۳۲٫۱

از نظر پاسخگویان، از بین کسانی که معتقد بوده‌اند اجبار ازدواج دختران با فامیل وجود دارد ۴۳ درصدشان تأثیر این عامل را در افزایش ناامنی زیاد دانسته‌اند. رواج شایعات و بزرگ نمایی سرقت‌ها توسط خود مردم که مورد تأیید پاسخگویان قرار گرفته بود، از نظر ۵۸٪ آنان تأثیر زیادی بر افزایش احساس ناامنی مردم دارد. همچنین ۴۴/۵٪ دادن پست‌های سیاسی را به اقوام خاص موجب افزایش احساس ناامنی در جامعه دانسته‌اند و ۳۴٪ هم وجود سلاح را در دست مردم افزایش دهنده احساس ناامنی ذکر کرده‌اند. ما بقی موارد ذکر شده تأثیر زیادی بر احساس ناامنی پاسخگویان نداشته است.

نظرات مردم درخصوص عوامل ایجاد کننده احساس امنیت در چند مقوله اقدامات امنیتی، فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی دسته‌بندی شد که در یک نگاه

Archive of SID

کلی تأثیر هر یک از اقدامات بر افزایش احساس امنیت مردم به ترتیب اهمیت از نظر مردم در جدول زیر آورده می شود.

جدول ۵: رتبه بندی فریدمن عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت پاسخگویان

ردیف	مقوله	میزان تأثیر
۱	احساس محرومیت نسبی	۵/۱۹
۲	اقدامات امنیتی توسط نیروی انتظامی	۵/۰۲
۲	وجود امنیت در جامعه	۳/۸۴
۳	عوامل اقتصادی	۳/۸۳
۴	اقدامات سایر سازمان ها	۳/۴۶
۵	عوامل اجتماعی	۳/۳۵
۶	عوامل فرهنگی	۳/۳۱

جدول ۶: نتیجه آزمون فریدمن گویه های احساس ناامنی پاسخگویان

Sig	درجه آزادی	Chi-Square	تعداد نمونه
۰/۰۰۰	۶	۴۲۳/۰۳	۴۰۰

چنانچه در جدول فوق آمده است، از نظر رتبه بندی احساس محرومیت نسبی مردم (که ناشی از توقعات ارزشی آنها و امکاناتی است که فکر می کنند در اختیار دارند و این امر از مقایسه استان خود با سایر استانها به دست آمده است) بیشترین تأثیر را در احساس امنیت آنها دارد. بعد از آن فعالیت ها و اقدامات پلیس است که در جهت تأمین امنیت شهروندان صورت می گیرد و این فعالیت ها در افزایش احساس امنیت آنها تأثیرگذار است. رتبه بعدی به وجود امنیت عینی در جامعه اختصاص دارد به نحوی که مردم شاهد امنیت در جامعه، عدم سرقت و سایر جرایم باشند. عوامل اقتصادی در رتبه بعدی تأثیر گذاری بر احساس امنیت پاسخگویان

از نظر خودشان دارد. اقدامات سایر سازمان‌ها از جمله شهرداری در توزیع عادلانه امکانات رفاهی در جامعه و قوه قضائیه با برخورد قاطعانه در برخورد با مجرمان تأثیرگذار بر احساس امنیت مردم است. عوامل اجتماعی مانند حاشیه نشینی، تفاوت طبقاتی زیاد، رواج اعتیاد و امثال آن رتبه بعدی را در تأثیرگذاری بر احساس امنیت مردم دارد و در پایان عامل فرهنگی قرار دارد اگر چه مسئولین تأثیرگذاری عامل فرهنگی را بر احساس امنیت بسیار بالا می‌دانستند، ولی مردم این عامل را کمتر از سایر عوامل بر احساس امنیت خود تأثیرگذار می‌دانستند.

سوال دوم: سازمان‌های مختلف چگونه می‌توانند موجب افزایش احساس امنیت مردم اهواز شوند؟

جدول ۷: رتبه‌بندی فریدمن اقدامات سایر سازمان‌ها برای افزایش احساس امنیت مردم

ردیف	مقوله	میزان تأثیر
۱	فعالیت نیروهای بسیجی در جامعه	۴/۵۷
۲	وجود ایست بازرسی‌های متعدد توسط بسیج در سطح شهر	۴/۵۷
۳	وجود نگهبان محله (پلیس خصوصی) در اماکن مختلف	۴/۵۶
۴	عدم بزرگ نمایی حوادث توسط رسانه‌ها	۲/۸۱
۵	دادن امکانات شهری توسط شهرداری به همه اقوام مختلف	۲/۲۸
۶	برخورد قاطع دادگستری با مجرمین	۲/۲۱

جدول ۸: نتیجه آزمون فریدمن تأثیر اقدامات سایر سازمان‌ها بر احساس امنیت مردم

تعداد نمونه	Chi-Square	درجه آزادی	Sig
۴۰۰	۱۰۱۳/۵	۵	۰/۰۰۰

تعداد نمونه	آزمون T	درجه آزادی	Sig	میانگین	حداقل	حداکثر
۴۰۰	۷۳/۶۰۴	۳۹۹	۰/۰۰۰	۹/۳	۹/۰۵	۹/۵۴

از نظر پاسخگویان فعالیت نیروهای بسیجی در جامعه و نیز وجود ایست بازرسی‌های متعدد در شهر در رتبه اول تأثیرگذاری بر احساس امنیت افراد دارد. وجود ایست بازرسی‌های متعدد موجب افزایش احساس امنیت در مردم می‌شود. وجود نگهبان محله هم تأثیر مثبتی بر افزایش احساس امنیت مردم داشته و رتبه سوم را به خود اختصاص داده است. دادن امکانات شهری مشابه توسط شهرداری به اقوام مختلف از نظر مردم تأثیر کمی در احساس امنیت دارد و برخورد قاطع دادگستری با مجرمین هم در رتبه آخر قرار دارد. آزمون فریدمن با کای اسکویر ۱۰۱۳.۵ سطح معناداری بالا و آزمون T تک نمونه‌ای با ۶۰۴.۷۳ که بیشتر از T جدول است به احتمال ۹۵٪ تأییدکننده نتایج تحقیق می‌باشد.

سوال سوم: از نظر مسئولین چه عواملی تأثیرگذار بر احساس امنیت مردم اهواز هستند؟ برای پاسخ به این سوال با مسئولین استان مصاحبه شد که نتایج مصاحبه به طور خلاصه و بدون ذکر نام آنها در جدول زیر آورده می‌شود:

عوامل مؤثر بر احساس ناامنی

- از بین رفتن زیرساخت‌ها در زمان جنگ.
- بیکاری موجب ناامنی است.
- به کارگیری نیروهای غیربومی در صنایع اصلی استان (نفت، پتروشیمی، فولاد).
- اعتیاد، اکثر سارقین معتاد هستند.
- گسترش اخبار و بزرگ نمایی آن در جامعه.
- وجود این احساس در بین مردم که حق استان در مورد نفت و گاز پرداخت نمی‌شود.
- عدم بازگشت نیروهای کارآمد که بعد از جنگ در کشور مسئولیت گرفته‌اند.
- جذب نیروهای غیربومی با معدل بالای درسی در شرکت‌ها و صنایع بزرگ.
- قاچاق سلاح و وجود سلاح در دست مردم.
- پخش سریع اطلاعات ناامنی در بین مردم.
- وجود جرایم خرد (سرقت و زورگیری) به دلیل فقر.

- فرهنگ شب نشینی (به دلیل گرمی هوا) و بزرگ کردن جرایم و انتقال آن به دیگران.
 - لذت بردن از بیان حوادث و بزرگ کردن آن.
 - وجود فرهنگ مرعوب ذهنی و ترساندن خود و دیگران.
 - وجود رسانه‌های محلی با تیرهای ترساننده برای جذابیت بیشتر.
 - تبعیض در جامعه (گروه‌های بسیار ثروتمند شاغل در شرکتهای نفتی و اکثریت مردم فقیر)
 - سیاسی شدن نارضایتی‌ها و احساس عدم امنیت.
 - واگذاری شرکتهای بزرگ به بخش خصوصی.
 - ورود تعداد زیادی ساکنین روستای جنوب استان به شهرها به خصوص اهواز به دلیل جنگ و تغییرات پس از آن و تفاوت و حتی تضاد فرهنگی در شهر با سبک زندگی عشایری.
 - بزرگ شدن بیش از حد حاشیه شهر.
 - محرومیت‌های خدمات و رفاه شهری.
 - سرعت نسبتاً پایین رسیدگی پلیسی و قضایی به جرایم.
- بر اساس نظر مسئولین از جمله عوامل مؤثر بر احساس ناامنی مردم بزرگ کردن مسائل توسط مردم است به نحوی که با وقوع یک حادثه مانند سرقت، این جرم بزرگ‌نمایی شده و زبان به زبان منتقل می‌شود و هر نفر با بال و پر دادن به آن و انتقالش به دیگران به‌ویژه در صحبت‌های شب نشینی‌های مردم، موجب افزایش ترس و نگرانی در دیگران می‌شود.
- عامل دیگری با مورد دیگری که موجب مشکلات امنیتی در استان شده وجود سلاح در دست مردم و استفاده از آن در مراسم‌های شادی و عزا به‌عنوان بخشی از فرهنگ مردم ارتباط مستقیم دارد. از دیگر عواملی که در احساس ناامنی مردم تأثیرگذار است سرقت به‌ویژه سرقت‌های خرد مشهود مانند موبایل دزدی یا کیف‌قاپی و امثال آن است که هم بسیار شایع است هم برای مردم بسیار ناخشنودکننده است؛ موارد دیگر افزایش‌دهنده احساس ناامنی در مردم، اعتیاد جوانان، وجود نیروهای غیربومی به‌ویژه نیروهای به‌کار گرفته شده در شرکت‌های بزرگ خصوصی که تعداد آنها در استان بسیار زیاد است و بعضاً مشکلات پس از جنگ است که هنوز به خوبی در استان مرتفع نشده است.

Archive of SID

سؤال چهارم: مهمترین راه کارها برای افزایش احساس امنیت مردم اهواز کدامند؟
برای پاسخ به این سؤال که در واقع مهم ترین سؤال تحقیق بود و به ارائه راه کارهای لازم برای افزایش احساس امنیت مردم می پرداخت هم از مسئولین مصاحبه سؤال شد و هم از مردم که ۶۳ راه کار برای افزایش احساس امنیت مردم ذکر کردند.

جدول ۱۰: راه کارهای پیشنهادی مصاحبه شوندگان برای افزایش احساس امنیت در استان

ردیف	عوامل	فراوانی	درصد
۱	ایجاد اشتغال	۶	۵.۹
۲	بازسازی خرابی های جنگ	۴	۳۴.۶
۳	بالا بردن سطح فرهنگ مردم	۴	۳۴.۶
۴	شهرسازی توسط شهرداری	۴	۳۴.۶
۵	پیشرفت در استان	۳	۷۶.۴
۶	به کارگیری نیروهای بومی	۵	۹۳.۷
۷	آموزش نیروهای بومی	۴	۳۴.۶
۸	جمع آوری معنادین	۲	۱۷.۳
۹	تقویت نیروی انتظامی	۷	۱.۱۱
۱۰	قاطعیت ناجا	۶	۵.۹
۱۱	ارتباط خوب پلیس با مردم	۴	۳۴.۶
۱۲	فراقومی بودن پلیس	۳	۷۶.۴
۱۳	چرخاندن سارقین در سطح شهر	۲	۱۷.۳
۱۴	همکاری متولیان دولتی	۳	۷۶.۴
۱۵	رفع فقر	۳	۷۶.۴
۱۶	سایر	۳	۷۶.۴
۱۷	جمع	۶۳	۱۰۰

در کل ۶۳ راه کار توسط مصاحبه شونده‌گان برای کاهش احساس ناامنی مردم ارائه شد که بخش مهمی از آن‌ها مشترک بود. از جمله آنها می‌توان به تقویت نیروی انتظامی و اقتدار پلیس، ایجاد اشتغال برای جوانان و پایین آوردن نرخ بیکاری که خود موجب بسیاری از جرایم به ویژه سرقت‌های خرد که در این استان هم زیاد به وقوع می‌پیوندد، پیشرفت و توسعه استان و ترمیم و بازسازی خرابی‌های ناشی از جنگ تحمیلی، رسیدگی بدون تبعیض به تمام نقاط شهر و پوشش دادن محل اسکان تمام اقوام و عدم تبعیض قومیتی در دادن پست‌ها و مسئولیت‌ها و خدمات استان و نیز تعامل هر چه بیشتر پلیس با مردم اشاره کرد. در یک نگاه کلی عوامل تأثیرگذار بر افزایش احساس امنیت مردم در جدول زیر آورده می‌شود.

نتیجه گیری

نتایج تحقیق نشان داد که عوامل کلی تأثیرگذار بر احساس امنیت مردم اهواز، نبود اشتغال و بیکاری، فقر، اعتیاد، قتل، مشکلات پس از جنگ، وجود شرکت‌های صنعتی بزرگ که البته از نیروهای غیر بومی استفاده می‌کنند، رسانه‌ها و فرهنگ مردم در بزرگ‌نمایی جرایم، وجود سلاح در دست مردم، بالا بودن میزان سرقت در استان، وجود قومیت‌های مختلف، تبعیض و ناهماهنگی بین متولیان و مسئولین می‌شد. نظرات مردم در خصوص عوامل مؤثر بر احساس ناامنی مردم در چند مقوله اقدامات امنیتی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و وظیفه سایر سازمان‌ها سؤال شد، نتایج نشان داد از نظر مردم بیشترین تأثیر به ترتیب متعلق به احساس محرومیت نسبی، ضعف اقدامات امنیتی توسط پلیس، عدم وجود امنیت عینی در جامعه، عوامل اقتصادی، اقدامات سایر سازمان‌ها (شهرداری، بسیج، قوه قضائیه) عوامل اجتماعی و در پایان عوامل فرهنگی است که با نتایج تحقیق باباخانی (۱۳۸۸)، قاسمی و حسینی نثار (۱۳۹۱)، کمانگر و همکاران (۱۳۹۱)، بهیان و فیروزآبادی (۱۳۹۲)، هزارجریبی و همکاران (۱۳۹۳) و خادمی و مالکی (۱۳۹۳) همخوانی دارد.

نتایج حاصل از پاسخ سؤال دوم حاکی از آن است که اقدامات سایر سازمان‌ها در خصوص افزایش احساس امنیت مردم که اگر چه مسئولین اقدامات شهرداری‌ها در دادن امکانات مساوی به همه مناطق شهر و عدم تبعیض بین قومیت‌های مختلف اشاره کردند و اقدامات بسیج را هم در مانورهای مشترک تأثیرگذار بر احساس امنیت مردم می‌دانستند، لیکن مردم تأثیر این اقدامات را در حد متوسط می‌دانستند و از

Archive of SID

بین اقدامات سازمان‌ها، فعالیت نیروهای بسیج و وجود ایستگاه‌های بازرسی‌های متعدد در سطح شهر و نگهبان محله که همگی کارکردهای تأمین امنیت جامعه را دارند قرار گرفتند و بعد از آنها نقش رسانه‌ها، اقدامات شهرداری در دادن امکانات به مردم و برخورد قاطع دادگستری با مجرمین قرار گرفتند. سایر اقداماتی که در احساس امنیت مردم تأثیرگذار بود از جمله فعالیت‌های بسیج و نگهبان‌های محله (پلیس خصوصی) در محله‌هایی که وجود داشت، نقش قابل توجهی از دیدگاه مردم بر احساس امنیت آنها داشت. فعالیت‌های بسیج به ویژه شرکت در مانورهای مشترک با پلیس که بعضاً برای مقابله با ارازل و اوباش و زورگیران صورت می‌گیرد هم از نظر مسئولین هم پاسخگویان موجب افزایش احساس امنیت مردم خواهد شد. البته سردار سجادی معتقد بودند اگر این مانورها زیاد شود خود ممکن است موجب ایجاد نگرانی و کاهش احساس امنیت شود زیرا چهره شهر را تغییر می‌دهد و وضعیت را بحرانی و نگران‌کننده نشان خواهد داد بنابراین این گونه فعالیت‌ها باید محدود و مؤثر باشد که با نتایج تحقیق باباخانی (۱۳۸۸)، کمانگر و همکاران (۱۳۹۱)، هزارجریبی و همکاران (۱۳۹۳) و خادمی و مالکی (۱۳۹۳) همخوانی دارد.

نتایج حاصل از پاسخ سئوال سوم، از نظر مسئولین عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت مردم اهواز، می‌تواند به موارد زیر اشاره کرد از جمله تقویت پلیس و قاطعیت ناجا در برخورد با مجرمین به ویژه در بحث جرایم خرد مانند سرقت‌ها و کیف‌قاپی و موبایل‌قاپی‌های خیابانی که بسیار شایع بود، به کارگیری نیروهای بومی در مشاغل منطقه و به تبع آن کاهش میزان بیکاری جوانان که موجب کاهش فقر، اعتیاد و سرقت می‌شود، فرهنگ‌سازی و بالا بردن فرهنگ مردم در استفاده از سلاح یا شایعه‌پراکنی‌ها و خودترسانی‌هایی که در این استان به شدت رواج دارد، عدالت در توزیع امکانات و زیرساخت‌های شهری و نیز تقسیم مشاغل دولتی بین اقوام و همکاری همه دستگاه‌ها برای پیشرفت استان و محرومیت زدایی از آن و از بین بردن آثار جنگ که هنوز بر این استان حاکم است که با نتایج تحقیق هزارجریبی و همکاران (۱۳۹۳) و خادمی و مالکی (۱۳۹۳) همخوانی دارد.

نتایج حاصل از پاسخ سئوال چهارم، یکی از اقداماتی که در تأمین امنیت و به تبع بر احساس امنیت می‌تواند تأثیرگذار باشد استفاده از پلیس خصوصی یا نگهبان محله است که البته از آنجا که هزینه آن توسط خود مردم پرداخت می‌شود خاص

برج‌های مسکونی یا تجاری و نیز مناطق مرفه‌نشین است. نقش رسانه‌ها در ایجاد یا بالعکس کاهش احساس امنیت مردم توسط تحقیقات مختلف به اثبات رسیده است و اقدامات فضای رسانه‌ای در صفحات حوادث یا سیاه‌نمایی و بزرگ‌نمایی حوادث و تیتراژ کردن برخی عناوین برای جلب مشتری از جمله اقداماتی است که بعضاً موجب افزایش احساس ناامنی می‌شود که با نتایج تحقیق هزارجریبی و همکاران (۱۳۹۳) و خادمی و مالکی (۱۳۹۳) همخوانی دارد. در سایر منابع علمی هم کیفیت عملکرد پلیس که شامل سرعت عمل، صحت عمل، نوع برخورد با مردم و مجرمین، اطلاع‌رسانی پلیس، توان فنی و حرفه‌ای و کارشناسی پلیس هوش و ذکاوت پلیس و میزان پاسخگو بودن او به مردم همگی در نگرش مردم نسبت به پلیس و افزایش یا کاهش احساس امنیت آنها تأثیرگذار است. تحقیق حاضر هم تأییدکننده تأثیر پلیس بر احساس امنیت مردم بود. مسئولین مورد مصاحبه به نقش پلیس و اقدامات و حضور او در جامعه و برخوردش با مجرمین اذعان داشتند به‌ویژه فرهنگ مردم خوزستان که علاوه بر اینکه خود به امور نظامی علاقه‌مند هستند و علاقه به داشتن اسلحه هم نشانگر همین موضوع است و درضمن علاقه زیادی هم به شغل پلیسی دارند، دوستی و تعامل با پلیس را هم برای خود افتخار می‌دانند و اگر پلیس بتواند تعامل نزدیک و رودرو با مردم داشته باشد، می‌تواند از تمام توان و قدرت آنها برای پیشگیری از جرایم و مقابله با مجرمین برخوردار شود. در مصاحبه با مسئولین مطرح شد که اگر پلیس در برخورد و تعقیب سارقین موفق شود و حتی اگر منجر به کشته شدن سارق هم گردد، به شدت مورد تشویق و حمایت مردم قرار می‌گیرد و موجب افزایش احساس امنیت در آنها می‌شود، بنابراین در این فرهنگ حضور محسوس پلیس برای مردم امنیت‌آفرین است، این موضوع از سوی مردم هم کاملاً تأیید شد و حضور پلیس، اقتدار و قاطعیت او در برخورد با مجرمین، امکانات و تجهیزات او و نیز اجرای ایست بازرسی‌های متعدد، از سوی اکثر پاسخگویان موجب افزایش احساس امنیت می‌شد اگر چه در نظریات علمی حضور مشهود پلیس ممکن است منفی باشد و موجب نگرانی مردم شود ولی در فرهنگ مردم خوزستان این حضور موجب آرامش و امنیت مردم است و بنابراین تأثیر حضور مستقیم پلیس در جامعه بیشتر از گشت‌های نامحسوس پلیس رای آورده است و نظریات علمی هم به‌ویژه دیدگاه رابرت تدگار این احساس را زمینه‌ساز

شورش‌ها و بحران‌ها و حتی انقلاب مطرح کرده‌اند. این احساس شامل تفاضل بین توقعات ارزشی و قابلیت‌های ارزشی است و از مقایسه وضعیت خود با دیگران به وجود می‌آید.

پیشنهادات

برای افزایش احساس امنیت مردم اهواز پیشنهادهایی ارائه می‌گردد:

- حضور مقتدرانه و موفق پلیس در جامعه به نحوی که برخورد قاطع با مجرمین به ویژه با سارقین داشته باشد.
- رفع مشکلات اقتصادی استان برای افزایش احساس امنیت مردم از جمله به کارگیری افراد بومی در مشاغل متعدد شرکتهای فعال در منطقه، کاهش فقر و محرومیت از جامعه، اختصاص وام‌های اشتغال‌زایی به مردم و تقویت زیرساخت‌ها و بازسازی خرابی‌های ناشی از جنگ.
- اقدامات فرهنگی مناسب برای افزایش احساس امنیت مردم از جمله تغییر فرهنگ خودترسانی و دیگر ترسانی مردم، اعتماد سازی نسبت به توانمندی نیروهای بومی و فرهنگ سازی برای تغییر نگرش مردم به مسائل و بزرگ‌نمایی و شایعه سازی.
- به ازای تسهیلات و امکاناتی که استان در اختیار شرکت‌های فعال صنعتی استان قرار می‌دهد، سهمیه‌ای برای به کارگیری نیروهای بومی تعیین کند و تداوم حمایت‌ها را منوط بر رعایت این سهمیه نماید.
- بخشی از احساس ناامنی‌ها به وجود سلاح در دست مردم منطقه برمی‌گشت که پیشنهاد می‌گردد برای ساماندهی سلاح‌های در دست مردم و دادن مجوز (به کسانی که به دلیل فرهنگ بومی خود و یا نیاز امنیتی علاقه به داشتن اسلحه دارند) و کنترل آنها اقدامات لازم صورت پذیرد و مقررات خاصی برای این کار در نظر گرفته شود.

۷۳

● ابهری، مجید. (۱۳۹۰) امنیت اجتماعی، فراتر از هر نیاز. سایت خبر آنلاین ۱۳۹۰/۱۱/۸.

● افشار، اسدالله (۱۳۸۸) انسان، امنیت اجتماع. روزنامه رسالت ۱۳۸۸/۷/۹.

● آقایی، زهرا و دیگران. (۱۳۸۶) تأثیر رسانه‌های جمعی بر احساس امنیت اجتماعی. فصلنامه توسعه اجتماعی. سال دوم. شماره ۲. صفحه ۳۱ تا ۵۷.

● باباخانی، فرهاد. (۱۳۸۸) بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت با تأکید بر نقش پلیس. مطالعات امنیت اجتماعی، بهار ۸۹، دوره جدید، شماره ۲۱. صفحه ۱۸۳ تا ۱۹۹.

● بنی اسدی، علی و بنی اسدی، مهدی و حسینیان، سیمین. (۱۳۸۵) تأثیر نظارت همگانی بر افزایش احساس امنیت در جامعه. پایان نامه کارشناسی ارشد.

● بهیان شاپور، فیروزآبادی آمنه. (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهرها (مطالعه موردی: شهر کرمان). مطالعات جامعه‌شناختی شهری (مطالعات شهری): بهار ۱۳۹۲، دوره ۳، شماره ۶: ۱۰۳-۱۲۲.

● بیات، بهرام. (۱۳۸۸) جامعه‌شناسی احساس امنیت. تهران: امیرکبیر.

● جهانگیر، منصور. (۱۳۸۰) مجموعه قوانین نیروهای مسلح. تهران: احیاء کتاب.

● چلبی، مسعود. (۱۳۷۵) جامعه‌شناسی نظم. تهران: نی.

● چلبی، مسعود. (۱۳۸۳) چهارچوب مفهومی پیمایش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

● خادمی، علی و مالکی، اسداله. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان (مطالعه موردی، شهر ارومیه). فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی لرستان، شماره ۵، اول، بهار ۹۳: ۲۳-۹۳.

● خوش‌فر، غلامرضا. (۱۳۸۰) بررسی میزان امنیت در استان مازندران، استانداری مازندران.

● رجبی فرجاد، حاجیه. (۱۳۹۵). رتبه‌بندی اهمیت مؤلفه‌های سبک زندگی در احساس امنیت شهروندان. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، زمستان ۱۳۹۵، ۴۴، دوره یازدهم: ۹-۳۲.

● رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۹۱). تکنیک‌های خاص تحقیق. تهران. شرکت سهامی انتشار.

● زارع شاه‌آبادی اکبر، ترکان رحمت‌اله. (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر احساس

Archive of SID

امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر یزد. نظم و امنیت انتظامی، تابستان ۱۳۹۰، دوره ۴، شماره ۲: ۱۲۵-۱۴۸.

- صبوری، منوچهر. (۱۳۷۴) جامعه‌شناسی سازمان‌ها. تهران: نشر شب تاب.
- عبدالله خانی، علی (۱۳۸۳) نظریه‌های امنیت ملی. تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر.
- عرفانی نظری، عباس (۱۳۸۹) دستاوردها و پیامدهای اجرایی طرح امنیت اجتماعی ناجا در شهر تهران از نگاه مطبوعات سال ۸۷-۸۶. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم انتظامی.
- علاقه‌بند، علی. (۱۳۷۲) جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. تهران: بعثت.
- قاسمی، علی و حسینی نثار، مجید. (۱۳۹۱) بررسی احساس امنیت و عوامل مؤثر بر آن در کشور. چهارمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری. ۲۰ و ۲۱ اردیبهشت.
- کریمی، یوسف. (۱۳۷۹). روانشناسی اجتماعی. (چاپ هشتم). تهران: ارسباران.
- کرامتی، مهدی. (۱۳۸۴) بررسی میزان احساس امنیت در بین حاشیه‌نشینان شهرستان‌های استان تهران. مطالعات امنیت اجتماعی، دوره ۱. شماره ۱. بهار.
- کمانگر، سارا؛ اصغری، مریم؛ ویسیان، محمد (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهرهای مرزی مطالعه موردی: شهر سرخس. فصلنامه علمی ترویجی علوم و فنون مرزی، ۱ دوره سوم تابستان ۱۳۹۱: ۱-۱۰.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۷۷). پیامدهای مدرنیت. ترجمه: محسن ثلاثی. (چاپ دوم). تهران: نشر مرکز.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۷۸). راه سوم، بازسازی سوسیال دموکراسی. ترجمه: منوچهر صبوری. تهران: شیرازه.
- لطیفی، مهدی و امیری، امیر، (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی و اولویت بندی آن بر اساس تکنیک (تاپسیس فازی) مطالعه موردی دانشجویان شهر تهران، فصلنامه دانش انتظامی پلیس پایتخت، ۲۴: دوره هشتم، بهار.
- معین، محمد (۱۳۶۳) فرهنگ فارسی. تهران: امیرکبیر.
- موسوی خمینی، روح‌الله. (۱۳۶۴) صحیفه نور. جلد ۱، جلد ۷، جلد ۱۷.
- نبوی، سیدعبدالحسین و حسین زاده، علی حسین و حسینی، سیده‌هاجر (۱۳۸۷).

۷۵

بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی، اقتصادی، احساس بی قدرتی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی. مجله جامعه شناسی دانشگاه اصفهان. سال ۱۰، شماره ۲.

- نیک گهر، عبدالحسین. (۱۳۶۹) مبانی جامعه شناسی. تهران: رایزن. چاپ دوم.
- هزارجریبی، جعفر؛ کشوری چرمی، مصطفی؛ فاروقی، الهام و متقدم، عقیل. (۱۳۹۳). «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل موثر بر آن (مطالعه موردی شهر تهران). فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، دوره ۵، شماره ۲۰، پاییز ۱۳۹۳، صفحه ۱-۴۲.
- همیلتون، ملکم، (۱۳۷۷) جامعه شناسی دین، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی تبیان.

- Maslow, A. H. (1952). Manual for the security – Insecurity Inventory. Alifornia Consulting Psychological press
- Parsons, Talcot. (1960) structure & praces in modern societies.
- Piotrowska, Maria. (2017). The impact of consumer behavior on financial security of households in Poland. Contaduría y Administración , Volume 62, Issue 2, April–June 2017, Pages -461 504